

Monumenten- en Welstandscommissie Waterland

2023

Inhoud

De voorzitter spreekt	3
Actueel.....	5
Bijzonder plan	9
Zo werkt het	11
Even voorstellen	11
Werkwijze	12
Beoordelingskaders	14
Erfgoedplan	16
Cijfers	18
Aanvraagsoorten	18
Soort adviezen	19
Erfgoedbehandelingen	20
Register van plaatsvervangers	20
Klein plan.....	23
De advisering	25
Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling	27
Ondersteunende activiteiten	28
Hoe is het met ?	30
Evaluatie en aanbevelingen.....	32
Overige aanbevelingen door de commissie	33
Tot slot	34
Colofon	36

De voorzitter spreekt

Nr. 1 Nieuwe Zijds Burgwal. MOOI Noord-Holland

De voorzitter spreekt

De daling van het aantal aanvragen, die in 2022 al zichtbaar werd, heeft in 2023 verder doorgezet. Deze kwantitatieve daling van het aantal aanvragen betekent echter niet dat er in de Monumenten- en Welstandscommissie Waterland in 2023 weinig gebeurde. Er stonden dit jaar belangrijke projecten en vraagstukken op de agenda plus de voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet.

De woningbouwprojecten voor de Nieuwpoortslaan en de KEBO-locatie zijn interessante voorbeelden van twee centrale vraagstukken waarover de commissie de gemeente Waterland adviseert: hoe kunnen nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden met respect en bij voorkeur met meerwaarde voor de cultuurhistorische, de landschappelijke en natuurlijke omgeving? Aan de Nieuwpoortslaan in Monnickendam worden, op het erf van een voormalige stolpboerderij en aangrenzende gronden, 14 woningen en 9 appartementen gerealiseerd. Hier richtte de advisering van de commissie zich vooral op de wijze waarop de bestaande natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van de plek behouden kunnen worden. Bij het beeldkwaliteitsplan voor de KEBO-locatie, waarvoor een gemandateerde van de commissie zitting heeft in het Kwaliteitsteam, draait de advisering om de vraag hoe het nieuwe programma goed kan aansluiten op de kleinschalige organische dorpsstructuur van Broek.

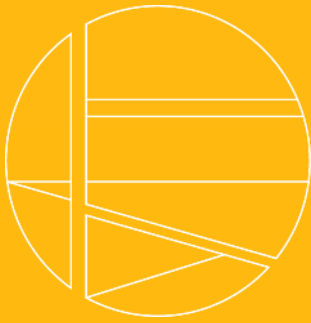
Naast de advisering over relevante ruimtelijke vraagstukken werden in 2023 de benodigde stappen gezet ter voorbereiding op de Omgevingswet. Er werd onder meer een nieuw Reglement van Orde opgesteld, waarin de werkwijze van de nieuwe Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van de gemeente Waterland vanaf 1 Januari 2024 wordt beschreven.

Als altijd heeft de commissie ook dit jaar haar taak met veel plezier vervuld en zij ziet uit naar de voortzetting van de prettige en vruchtbare samenwerking met de gemeentelijke medewerkers en het bestuur van Waterland, onder de nieuwe Omgevingswet in 2024.

Bastiaan Gribling,

Voorzitter Monumenten- en Welstandscommissie Waterland

Actueel

Actueel

Dit jaarverslag biedt inzicht in de activiteiten van de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit in 2023 en onze inzet voor omgevingskwaliteit in uw gemeente. De gemeenteraad heeft ons opdracht gegeven om te adviseren volgens de gemeentelijke beleidskaders. Jaarlijks publiceren we dit verslag, niet alleen vanwege de wettelijke rapportageplicht, maar ook omdat we ons werk en de impact ervan graag belichten. Hierdoor kunnen we algemene informatie delen over de waarde van een goede omgevingskwaliteit en hoe dit wordt verankerd in het gemeentelijk beleid. Het jaarverslag geeft de gemeenteraad en anderen hopelijk inzicht in onze inspanningen voor een goede omgevingskwaliteit in de gemeente Waterland.

Naast bespreking van bemensing, werkwijze en statistieken, illustreren we ons werk aan de hand van voorbeeldplannen, zowel klein als groot. Dit geeft de gemeenteraad inzicht in onze interacties met initiatiefnemers, ontwerpers en gemeenteambtenaren. Meestal leidt dit tot positieve adviezen, waarbij we de wensen van de initiatiefnemer zoveel mogelijk in evenwicht brengen met gemeentelijke beleidsdoelen.

De introductie van de Omgevingswet in 2024 betekent een nieuw tijdperk voor gemeenten. Gemeenten passen nieuwe instrumenten, kaders en processen toe. De noodzakelijke cultuurverandering die cruciaal werd gevonden voor een succesvolle introductie van de nieuwe wet is al geleidelijk op gang gekomen. De voorbereidingen om bestaande processen in het gemeentehuis te moderniseren, meer integraal naar plannen te kijken en ook de kwaliteit van de leefomgeving eerder bij planontwikkeling bespreekbaar te maken, zijn

vrijwel overal vergeschied. Hierbij zijn natuurlijk lokale verschillen te ontdekken die aansluiten op de gemeentelijke organisatie en werkwijze.

Het jaar 2023 stond voor ons en onze gemeentelijke collega's in het teken van het instellingsbesluit dat de gemeenteraad heeft moeten nemen ter introductie van de nieuwe gemeentelijke adviescommissie onder de omgevingswet. Ook in uw gemeente is de instelling van de gemeentelijke adviescommissie als opvolger van de huidige commissie op tijd voltooid. In vrijwel alle gemeenten is ervoor gekozen om de commissie een bredere taakomschrijving te geven om een goede omgevingskwaliteit te bereiken. Op grond van de wet moeten enkele leden van de commissie monumentdeskundige zijn. Cultuurhistorische aspecten spelen een belangrijkere rol, en we hebben deskundigen op dat terrein opgenomen in de commissie, waar nodig doen we een beroep op bijzondere specialismen via MOOI Noord-Holland.

De gemeentelijke adviescommissie kan als onafhankelijk, deskundig en multidisciplinair team bijdragen aan de zorgvuldige afweging van publieke en private belangen en deze proberen zo goed mogelijk bij elkaar te brengen. Dit is fundamenteel anders dan de toetsende rol die commissies in het verleden hadden. Onder de Omgevingswet wordt het stellen van doelen belangrijker dan het voorschrijven van gedetailleerde regels. Hierbij is er meer behoefte aan een behulpzame constructieve vorm van adviseren, aan deskundige interpretatie van de spelregels en zorgvuldige inhoudelijke motivering. Hier ligt een belangrijke taak voor de onafhankelijke gemeentelijke adviescommissie.

Graag gaan uw adviseurs in de gemeentelijke adviescommissie de komende periode met u in gesprek over de inhoud van het kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet. Welke waarden en ambities staan centraal. Wat betekent dat voor de verschillende gebieden in de gemeente? In welke mate neemt de gemeente regie en wat wordt aan de mensen zelf overgelaten. Hoe landt dit in de nieuwe instrumenten als omgevingsvisie en omgevingsplan. De nieuwe vormgeving van het kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet is een omvangrijke opgave. Als commissie dragen we daar graag aan bij.

'Tegelijkertijd stelt het programma Mooi Nederland ruimtelijke kwaliteit centraal bij de aanpak van maatschappelijke opgaven – op de korte en de lange termijn (2030, 2050 en 2100). Met het programma Mooi Nederland borg ik de belevingswaarde, gebruikswaarde én toekomstwaarde bij het ordenen van de ruimte. Door de grote vraagstukken in de toekomst te verkennen, deze samen te brengen in integrale toekomstbeelden en te vertalen naar concrete inrichtingsoplossingen op gebiedsniveau laten we zien hoe we ons land kunnen inrichten met toevoeging van ruimtelijke kwaliteit.'

Kamerbrief bij contourennotitie Nota Ruimte 6-10-2023 Hugo de Jonge, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

In oktober 2023 zond Minister De Jonge de Contourennotitie Nota Ruimte naar de Tweede Kamer, als voorbereiding op de nieuwe Nota Ruimte. Deze notitie belicht de urgente keuzes voor overheden op het gebied van energie, natuur, woningbouw, landbouw, economie en infrastructuur en geeft een eerste richting voor rechtvaardige verdeling van de ruimte.

De contourennotitie presenteert de visie en schetst globaal de inhoudelijke richting van de nieuwe Nota Ruimte. De kern van deze visie is 'Heel Nederland'. Heel Nederland moet benut én recht gedaan worden om de schaarse ruimte rechtvaardig te verdelen, met behoud van ruimtelijke kwaliteit, ook voor toekomstige generaties. Ruimtelijke kwaliteit ontstaat door synergie tussen de herkomstwaarde, gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van een plek of gebied.

Herkomstwaarde gaat over de ontstaansgeschiedenis en identiteit van een plek in beeld. Gebruikswaarde gaat over effectief, efficiënt en meervoudig ruimtegebruik. Belevingswaarde stelt schoonheid, eigenheid en onderscheidende kwaliteit centraal. Toekomstwaarde draait om duurzaam, aanpasbaar en robuust ingerichte ruimte. Ontwerp speelt een essentiële rol, niet alleen in strategische verkenningen maar ook in concrete plannen en uitvoering.

Net als voor brede welvaart geldt bij ruimtelijke kwaliteit dat de uitwerking van plek tot plek verschilt. De grote verscheidenheid binnen ons land, in landschappen en stedenschoon, maar ook tussen stad en open landschap, is een kwaliteit en heel belangrijk voor het vestigingsklimaat. Werken aan ruimtelijke kwaliteit is daarom ook werken aan versterken van onderscheidende gebiedskwaliteiten.

Nr. 3 Havenrak Broek in Waterland. MOOI Noord-Holland

Wat is omgevingskwaliteit

Zorg voor een goede omgevingskwaliteit betekent aandacht voor cultureel erfgoed, de kwaliteit van natuur(schoon), ecologie en landschap, de stedenbouwkundige kwaliteit, de architectonische kwaliteit van bouwwerken en de inrichting van de openbare ruimte (Memorie van toelichting van de Omgevingswet (art.4.1.3)).

Het tot stand brengen van goede omgevingskwaliteit is geen vaststaand (objectief) gegeven, het gaat over de waardering die mensen hebben voor bepaalde kenmerken van hun leefomgeving. Die waardering is persoon-, plaats- en tijdgebonden. Mensen kunnen waardering hebben voor:

1. Herkomstwaarde; kenmerken die samenhangen met de herkomst, die de geschiedenis van een gebied herkenbaar houden. Het kan gaan om plekken met historische betekenis, zoals monumenten, maar het kan ook een persoonlijk verhaal zijn bij een bepaalde plek;
2. Belevingswaarde; kenmerken die samenhangen met de beleving, zoals het groen, het uiterlijk van de bebouwing, de geborgenheid, de afwisseling of juist de rust;
3. Gebruikswaarde; kenmerken die samenhangen met het gebruik van een gebied, zoals de verschillende functies, de bereikbaarheid, de toegankelijkheid;
4. Toekomstwaarde; kenmerken die samenhangen met de mogelijkheden voor de toekomst, zoals kansen voor groei, duurzaamheid, robuustheid, waardevastheid.

Bijzonder plan

Nr.4 Visualisatie van het plan aan de Groote Noord. bastiaan jongerius architecten

Bijzonder plan

Nieuwbouw in de historische kern van Monnickendam

In de historische kern van Monnickendam, net buiten het beschermd stadsgezicht, wordt een bedrijfsloods gesloopt ten behoeve van de nieuwbouw van zes appartementen in geparcelleerde bouw. De nieuwbouw toont zich als baksteenarchitectuur bestaande uit een lijstgevel en een klokgevel.

De commissie is in eerste instantie niet direct overtuigd van de architectonische uitwerking en acht de panden erg prominent aanwezig in deze toch wel smalle straat, vrij stedelijk, en niet heel plaatsgebonden. Een nadere studie naar de typische Monnickendamse karakteristieken wordt aanbevolen. Met name de klokgevel is een vreemde eend in de bijt en ook het ontbreken van borstweringen is oneigenlijk in dit gebied.

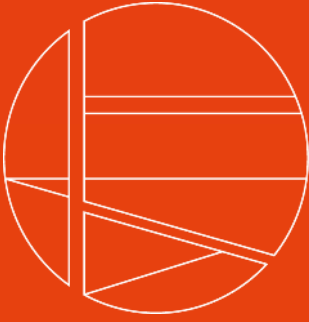
Het ontwerp wordt met betrekking tot maat, schaal en vormgeving nader onder de loep genomen. De klokgevel wordt verlaten en vervangen door een tuitgevel, beter passend bij de typologie van een pakhuis. Tevens worden borstweringen geïntroduceerd. De aanpassingen komen tegemoet aan het advies van de commissie en leveren een passend en overtuigend beeld op dat aansluit op de Monnickendamse karakteristieken.

Nr. 5 Eerste plan. bastiaan jongerius architecten

Nr. 6 Voorlopig ontwerp. bastiaan jongerius architecten

Zo werkt het

Zo werkt het

Even voorstellen

De Monumenten- en Welstandscommissie Waterland is benoemd door de gemeenteraad en samengesteld uit ervaren en vakbekwame adviseurs met kennis die nodig is binnen de gemeente Waterland.

Het goed beoordelen van alle ruimtelijke aspecten van een initiatief of plan vraagt kennis, ervaring en vakmanschap. De adviseurs zijn specialisten op het terrein van landschap, stedenbouw, cultuurhistorie en architectuur en zij zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. In 2023 bestond de commissie uit de volgende adviseurs:

- ir. Bastiaan Gribling, voorzitter
- ir. Anke Zeinstra, architectlid
- ing. Hans Boonstra,
monumentendeskundige
- ir. Sjef Kwakman, burgerlid
- ir. Lodewijk Duymaer van Twist,
burgerlid

De commissie werd ondersteund door:

- Renee Stroomer MA,
commissiesecretaris
- Sybren Bruinsma, plantoelichter
- Jeffrey Strating, plantoelichter
- ir. Ernst-Peter Everaardt,
plantoelichter Beschermd Stads- en
Dorpsgezichten

Werkwijze

De gemeente legt de plannen aan de commissie voor in een openbaar toegankelijke vergadering. De vergaderingen vonden in 2023 gedeeltelijk digitaal plaats vanwege de coronacrisis. Niettemin is al het mogelijke gedaan om het openbare karakter van de vergadering in stand te houden. Initiatiefnemers en eventueel hun adviseur en/of ontwerper worden in de gelegenheid gesteld om via een videoverbinding het initiatief toe te lichten. Belanghebbenden en geïnteresseerden kunnen bij de gemeente verzoeken om de behandeling van de plannen te volgen en worden dan toegelaten. De vergaderdata voor uw gemeente vindt u via deze [link](#).

De commissie kan in verschillende samenstellingen adviseren. Zo is het mogelijk om een zo geheten preadvies aan te vragen. Er vindt dan vooroverleg plaats met de commissie op een vroeg(er) moment in het planproces en zo kan haar inbreng nog relatief eenvoudig worden meegenomen door de initiatiefnemer of ontwerper. Daarnaast worden niet alle plannen door de voltallige commissie behandeld.

De commissie kan in verschillende samenstellingen adviseren. Zo is het mogelijk om een zo geheten preadvies aan te vragen. Er vindt dan vooroverleg plaats met de commissie op een vroeg(er) moment in het planproces en zo kan haar inbreng nog relatief eenvoudig worden meegenomen door de initiatiefnemer of ontwerper. Daarnaast worden niet alle plannen door de voltallige commissie behandeld. Plannen kunnen namelijk ook behandeld worden door de gemandateerde commissie of kleine commissie.

Van elke planbehandeling, of dit nu gaat om een vergunningaanvraag of om een vooroverleg, stelt de commissie een advies op. We streven ernaar dat het advies begrijpelijk is voor iedereen; helder geschreven en zonder gebruik van onnodig jargon. Bovendien moet het advies juridisch houdbaar zijn. De gemeentelijke plantoelichter zorgt voor het openbaar maken en versturen van de adviezen naar het college, de aanvrager en eventuele andere belanghebbenden.

“Een belangrijk vraagstuk waarover de commissie de gemeente Waterland adviseert gaat over hoe nieuwe ontwikkelingen kunnen plaatsvinden met respect en bij voorkeur met meerwaarde voor de cultuurhistorische, de landschappelijke en de natuurlijke omgeving?”

Bastiaan Gribling, voorzitter

Beoordelingskaders

Er zijn meerdere gemeentelijke beoordelingskaders waar de commissie rekening mee houdt. De Nota Uiterlijk van Bouwwerken vastgesteld in 2018 door de gemeenteraad, is het belangrijkste. Via deze [link](#) kunt u de Nota Uiterlijk van Bouwwerken voor uw gemeente inzien. Ook bestaat er erfgoedbeleid. Via deze [link](#) kunt u lezen welk erfgoedbeleid uw gemeente voert. De Nota Uiterlijk van Bouwwerken kan door nieuwe ontwikkelingen of inzichten worden aangevuld. De gemeente kan bij grotere ontwikkelingen een beeldkwaliteitplan laten opstellen. Door de gemeenteraad vastgestelde beeldkwaliteitplannen of vergelijkbare visiedocumenten maken onderdeel uit van de Nota Uiterlijk van Bouwwerken en kunnen door de commissie worden gebruikt als beoordelingskader. In veel gevallen is ook het bestemmingsplan en ander ruimtelijke ordeningsbeleid voor de commissie relevant. De beoordelingskaders zijn naar onze mening over het algemeen goed toepasbaar en dragen bij aan de constructieve dialoog die we voeren met initiatiefnemers. De kaders maken duidelijk wat de gemeente wil bereiken met het kwaliteitsbeleid en bieden houvast bij de begeleiding en de beoordeling van plannen.

Evaluatie eigen functioneren

Het afgelopen jaar heeft de commissie enkele stevige constructieve gesprekken gevoerd over haar eigen functioneren. Tijdens deze gesprekken zijn de volgende onderwerpen besproken: de rollen van de verschillende commissieleden, de toon van de adviezen, de taakverdeling, de structuur van de vergadering, het moment waarop plannen aan de commissie worden voorgelegd en de voorbereiding van de plannen.

Verder heeft de voorzitter van de commissie met de wethouders mevr. Van de Weijenberg en dhr. Van Nieuwkerk gesproken over de woningbouwopgave in relatie tot de wijze van adviseren en de rol van de burgerleden in de commissie. De woningbehoefte is een groot maatschappelijk vraagstuk en voor Waterland ligt er een breed gedragen taakstelling om de komende periode 200 woningen te realiseren. De oproep van de wethouders aan de commissie is dan ook om daar rekenschap van te geven omdat de woningnood hoog is. De burgerleden uit de lokale gemeenschap worden zeer gewaardeerd om hun kennis van de verschillende gebieden en om het geluid van de gemeenschap in te brengen. Het is vanuit de gemeente dan ook de wens om, via de burgerleden, de lokale identiteit en kennis op tafel te krijgen bij de planbespreking.

Nr.8 De dijk bij Marken. MOOI Noord-Holland

MOOI DARS

Ook in 2023 zijn we doorgegaan met het verbeteren van ons adviesregistratiesysteem MOOI DARS. Op basis van gebruikersfeedback heeft dit jaar een update plaatsgevonden, waarbij de gebruikerservaring van het systeem is verbeterd en nieuwe functies zijn toegevoegd. Inmiddels maken ook onze zusterorganisaties Libau en Hûs en Hiem gebruik van het systeem. Samen met hen blijven we dit ontwikkelen. Zo wordt eraan gewerkt om meer soorten advisering te kunnen faciliteren – ook ambtelijke advisering. Daarnaast verwachten we in 2024 klaar te zijn om een koppeling met de gemeentelijke zaaksystemen te maken, zodat we een deel van de gegevens geautomatiseerd kunnen uitwisselen.

Erfgoedplan

Het restaureren en transformeren van De Waegh in Monnickendam

De zeventiende-eeuwse Waegh aan de Middendam in Monnickendam is aangewezen als rijksmonument en zal worden gerestaureerd, verduurzaamd en voorzien van vijf logies ruimtes.

De Waegh is één van de belangrijkste monumenten in Monnickendam. De commissie acht herbestemming voorstelbaar, maar is nog niet gelijk overtuigd van de aanpak. Er zijn met name vragen over de wijze van isoleren en ventileren en daarmee over de omgang met waardevolle interieurelementen, gebinten en houtconstructie. Een delegatie van de commissie brengt dan ook een locatiebezoek om de consequenties voor het monument te beschouwen. Op basis hiervan worden enkele bouwfysische aandachtspunten meegegeven voor de verdere uitwerking.

Een aangepast plan toont een zorgvuldige omgang met het monument waarbij de nieuwe functie slim wordt ingepast. De commissie is van mening dat de nieuwe toevoegingen passend zijn en ondergeschikt aan het monument.

Cijfers

Cijfers

In de onderstaande tabellen is onze advisering in 2023 weergegeven in cijfers. Op hoofdlijnen kunnen we concluderen dat het aantal nieuwe aanvragen met circa 37% gedaald is ten opzichte van 2022. Bij 72% van de planbehandelingen is er een bezoeker aanwezig geweest om het plan toe te lichten. Hieronder worden de deeltabellen ook nog apart toegelicht.

Aanvraagsoorten

De commissie heeft verschillende type plannen in verschillende stadia ter beoordeling voorgelegd gekregen. In 2023 heeft de Monumenten- en Welstandscommissie Waterland 83 nieuwe aanvragen behandeld. Sommige plannen worden meerdere keren behandeld, zo zijn er 104 herhalingen geweest en daarmee komt het totaal aantal planbehandelingen op 187. Om het aantal planbehandelingen terug te dringen wordt de commissie graag in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken.

Aantal planbehandelingen	Soort aanvraag		
Soort aanvraagsoort	Aantal aanvragen	Herhalin g	Aantal behandelingen
Omgevingsvergunning	51	48	99
Omgevingsvergunning monument	5	13	18
Omgevingsvergunning na supervisietraject		1	1
Preadvies	22	30	52
Preadvies monument		1	1
Beleidsadvisering	2	5	7
Informele advisering	3	6	9
Aantal behandelingen	83	104	187

Soort adviezen

In 2023 kon de commissie in 47 gevallen bij de eerste behandeling adviseren om akkoord te gaan. In veel gevallen betroffen dit plannen waarvan het eerste ontwerp al voldeed aan het gemeentelijk beleid, zorgvuldig waren uitgewerkt en waarbij een compleet dossier aan de commissie ter beoordeling werd voorgelegd. In sommige gevallen duurde het langer om tot een akkoord te komen, bijvoorbeeld vanwege de complexiteit van het plan of het vroege stadium waarin een (schets)plan werd voorgelegd. Maar ook in die gevallen is meestal tot een positief eindadvies gekomen.

	Jaren					
	2023		2022		2021	
Adviezen aan B&W	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Aanhouden	47	25,13%	24	11,01%	20	7,91%
Akkoord	38	20,32%	55	25,23%	81	32,02%
Akkoord op hoofdlijnen	24	12,83%	24	11,01%	22	8,70%
Collegiaal overleg	17	9,09%	10	4,59%	16	6,32%
Niet akkoord	3	1,60%	15	6,88%	14	5,53%
Niet akkoord, nader overleg	21	11,23%	31	14,22%	44	17,39%
Niet akkoord, tenzij	37	19,79%	59	27,06%	54	21,34%
Niet behandeld		0,00%		0,00%	2	0,79%
Eindtotaal	187	100,00%	218	100,00%	253	100,00%

Erfgoedbehandelingen

In 2023 zijn er 90 erfgoedbehandeling aan de commissie voorgelegd. Dit zijn er 44 minder dan in 2022.

	Jaren		
	2023	2022	2021
Erfgoedstatus	Aantal	Aantal	Aantal
Rijksmonument	34	13	20
Provinciaal monument	2	3	2
Gemeentelijk monument	7	17	5
Beeldbepalend of karakteristiek pand	21	19	18
Beschermd dorps- of stadsgezicht	26	82	86
Eindtotaal	90	134	131

Register van plaatsvervangers

Vastgesteld op 31 december 2023

De aan MOOI Noord-Holland verbonden adviseurs zijn opgenomen in het jaarlijks vast te stellen register van plaatsvervangers.

MOOI Noord-Holland voorziet bij incidentele afwezigheid van de voorzitter of één van de leden in vervanging door een gekwalificeerd commissielid, die zitting heeft in één van de onder MOOI Noord-Holland ressorterende adviescommissies.

Adviseur	Beroep/ deskundigheid	Specialisme/ expertise
drs. Hester Aardse	architectuurhistoricus/ cultuurhistoricus	erfgoed en ruimte, stedenbouw en groen erfgoed
ir. Ann-Katrin Adolph	restauratiearchitect/ erfgoeddeskundige	duurzaamheid
ir. Debby Alferink	architect	
Sander van Alphen MA	erfgoeddeskundige	
ir. Sandra van Assen	stedenbouwkundige/ architect	duurzame verstedelijking
ir. Sebas Baggelaar	architect/ erfgoeddeskundige	
ir. Ron Baltussen	architect	restauratie
ing. Simone Bleumink	architect	
drs. Anita Blom	architectuurhistoricus/ erfgoeddeskundige	
ing. Hans Boonstra	erfgoeddeskundige	
ir. Belinda van Buiten	architect/ stedenbouwkundige	
ir. Eddo Carels	architect/ bouwhistoricus	herbestemming

ing. Richard Colombijn AvB	stedenbouwkundige/ landschapsarchitect	openbare ruimte
Laura de Bonth MSc	stedenbouwkundige	energie-infrastructuur
Marlies van Diest	landschapsarchitect	
Kees Doornenbal	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
ir. Willemien van Duijn	architect	
ir. Bart Duvekot	architect	openbare ruimte
dipl. ing. Oliver Ebben	architect	renovatie, interieur en duurzaam bouwen
ing. Patrick van Emmerik AvB	architect/ stedenbouwkundige	
ir. Ben Ewals	stedenbouwkundige	
dr. Sophie van Ginneken	architectuurhistoricus	
ir. Bastiaan Gribling	architect/ stedenbouwkundige	kunst
ir. Marcel Heijmans	restauratiearchitect/ bouwhistoricus	stadshistorie
ir. Kees van Hoek	architect	
dr. ing. Natasja Hogen	architectuurhistoricus/ bouwhistoricus	
drs. Dorine van Hoogstraten	architectuurhistoricus/ cultuurhistoricus	
ing. Cees Hooyschuur AvB	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
Jeroen Hooyschuur	architect/ erfgoeddeskundige	restauratie en herbestemming
Aniek de Jong MA	erfgoeddeskundige	gebouwd erfgoed
ir. Bastiaan Jongerius	architect	landelijk erfinrichting, natuurinclusiviteit
Bo Jonk, MA	architectuurhistoricus/ erfgoeddeskundige	
ir. Jan-Richard Kikkert	architect	
ir. Klaas Kingma	architect	stedenbouw
ir. Dan Knijnenburg	architect/ restauratiearchitect	restauratie
Victorien Koningsberger MA	architectuurhistoricus	
drs. Irmgard van Koningsbruggen	kunst- en architectuurhistoricus	
Stefan Kooi MA	archeoloog	
ir. Judith van Korpershoek	architect	
ir. Paul Kramer	architect	
ir. Egon Kuchlein	architect	nieuwbouw, restauratie, infrastructuur, openbare ruimte

mr.drs. Lilian Kusters	architectuurhistoricus	restauratie
drs. Ingrid Langenhoff	sociaal geograaf	
ir. Alenca Mulder	architect	restauratie
ir. Jorrit Mulder	architect	restauratie
Juliet Oldenburger MA	tuinhistoricus	
ir. Maarten Overtoom	architect	openbare ruimte
Daniël Peters MArch	architect	
ir. Hans Pluckel	architect	erfgoed
ir. Dana Ponec	architect	stedebouw
Hendrik Sieger Postuma AvB	architect	erfgoed
Primo Reh MA	erfgoeddeskundige/ cultuurhistoricus	
ir. Remco Reijke	stedebouwkundige	openbare ruimte
ir. Miranda Reitsma	stedebouwkundige	ateliermeester
ir. Peter Rutten	architect	erfgoed
ir. Peter de Ruyter	landschapsarchitect	hydrologie, veenweiden
ing. Romy Schuit MA	architectuurhistoricus/ bouwkundige	architectuurhistorie
Renee Stroomer MA	erfgoeddeskundige	agrarisch erfgoed
ing. Jeroen Twisk	bouwhistoricus	restauratie
ir. arch. Karianne Vandenbroucke	architect/ erfgoeddeskundige	
ir. Anouk Vermeulen	architect	interieur
ing. Onno Vlaanderen	architect	stedebouw
Rob de Vries AvB	architect/ restauratiearchitect/ bouwhistoricus	restauratie en bouwhistorie
ir. Hester Wessels	architect/ restauratiearchitect	restauratie
ir. ing. Robbert Jan Wijntjes	stedebouwkundige	
ir. Anke Zeinstra	architect	stedebouw
ing. Nico Zimmermann AvB	architect/ erfgoeddeskundige	erfgoed
dr. Kim Zweerink	cultuurhistoricus	stadshistorie

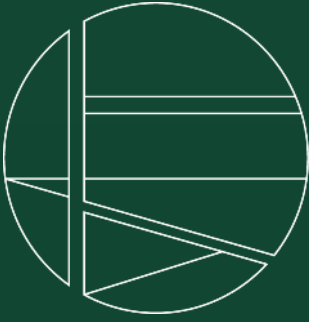
Nr.12 Visualisatie van de vogelkijkhut, W3 Architecten

Klein plan

Het realiseren van een vogelkijkhut op Marken

Langs de Bukdijk wordt een vogelkijkhut gerealiseerd. Via een pad dat wordt geflankeerd door schermen van wilgentenen komt men via een eenvoudig beplankte poort in de hut. Het halfronde scherm met daarin openingen op verschillende hoogtes biedt zicht op de oeverwaluw en het achterliggende Markermeer. De ranke stokken worden op enige afstand van elkaar geplaatst waardoor een diffuus beeld op het achterliggende landschap ontstaat. Het uitkijkpunt wordt vrijwel geheel opgetrokken uit natuurlijke materialen bestaande uit hout en touw. De inspiratie voor het ontwerp is tweeledig; de opbouw en constructie van het scherm is min of meer gelijk aan hoe vroeger visfuisen uit riet of biezten werden vervaardigd, waarbij het touw het ontwerp een maritiem karakter geeft. Anderzijds is de rechte zijde min of meer een Marker huis of schuurtje op palen. De commissie is van mening dat de vogelkijkhut een positieve bijdrage levert aan de omgeving.

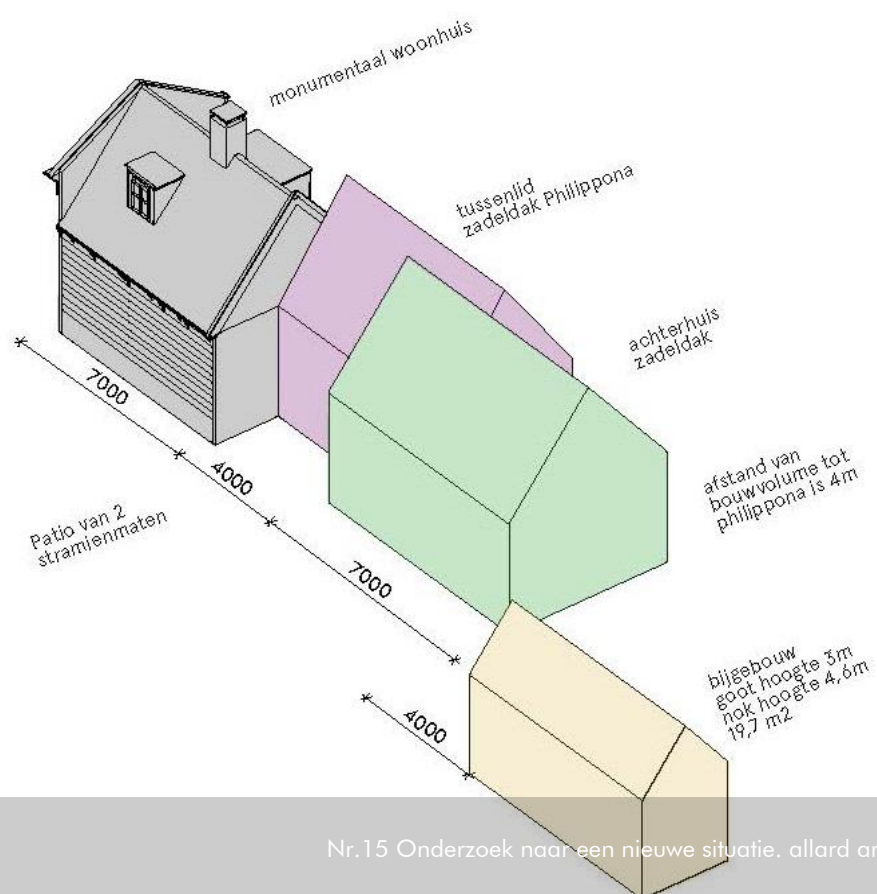

De advisering

De advisering

De adviezen zijn openbaar en worden uitgebracht aan het college van B&W. In het jaar 2023 zijn alle adviezen van de commissie overgenomen door het college van B&W.

Effect van welstand aan het Roomeinde in Broek in Waterland. Het pand is aangewezen als rijksmonument en het is de wens om het pand te wijzigen en uit te breiden. Aan het begin van de negentiende eeuw is de voorzijde van het pand gesloopt en is het overgebleven achterhuis voorzien van een nieuwe voorgevel in Empirestijl. Aan de achterzijde van het pand wordt een nieuwe uitbreiding gerealiseerd waarbij wordt gerefereerd aan het historische onderscheid van voorhuis, vierkant en achterhuis waarbij het voorstel is om aan de achterzijde een stolpvorm te realiseren. De commissie acht het realiseren van een stolpvorm achter het bestaande woonhuis cultuurhistorisch niet passend en spreekt van een anachronisme. Het bestaande deel heeft nooit een achterzijde gehad omdat het zelf een voormalig achterhuis is. Door het plaatsen van een stolpvorm wordt de hiërarchie van de bebouwing omgedraaid. Het realiseren van een uitbreiding wordt in principe wel voorstelbaar geacht, maar meer ondergeschikt. Op basis van een aantal volumestudies wordt besloten om de bestaande uitbreiding aan de achterzijde uit 1968 te handhaven als tussenlid met daarachter een nieuwe uitbreiding in de vorm van een achterhuis. De commissie waardeert de zoektocht en geeft aan dat vanuit het monument bekeken het belangrijk is dat er een zelfstandig monumentaal voorhuis blijft bestaan waarbij de kleine, verfijnde schaal zoveel mogelijk gerespecteerd wordt. Het plan is nog enkele keren teruggekomen in de commissie waarbij onder andere uitvoerig is gesproken over de kapvormen, de richting van de noklijn, de verhouding van de volumes ten opzichte van elkaar, de juiste onderlinge afstanden, de architectonische vormgeving en de detaillering.

Adviezen ruimtelijke plannen, kwaliteitsgesprekken, procesbegeleiding, beleidsontwikkeling

In 2023 is de commissie ook betrokken geweest bij een aantal ruimtelijke plannen, waaronder de KEBO-locatie en de Nieuwpoortslaan.

In 2023 heeft de commissie het beeldkwaliteitplan voor de KEBO-locatie beoordeeld. De opzet van het plan heeft naar de mening van de commissie een hoge kwaliteit en ambitie in zich. Tijdens de bespreking van het beeldkwaliteitplan heeft de commissie onder andere aandacht gevraagd voor de relatie tussen de nieuwe bebouwing en de bestaande bebouwing en voor het volume van het woningblok in de zuidwest hoek van het plan. Dit zou minder stedelijk moeten zijn om aan de 'Broekse' maat tegemoet te komen. Het volume wordt uiteindelijk aangepast naar een dubbele pakhuistypologie in twee bouwlagen met een mansardekap. Architectlid Anke Zeinstra is vanuit de commissie gemandateerd om in het kwaliteitsteam mee te denken en is intensief betrokken bij de planvorming en het opstellen van de criteria.

Nr.16 Indicatieve vogelvluchtschets KEBO-locatie. Mulleners + Mulleners Architecten

In 2023 is tevens de ontwikkeling aan de Nieuwpoortslaan aan de commissie voorgelegd. Het betreft de herontwikkeling van een voormalig stolpenerf met aangrenzende gronden. De stolpboerderij wordt gesloopt en er zullen 14 eengezinswoningen en 9 appartementen worden gerealiseerd. Het plan wordt voor het eerst in 2020 aan de commissie voorgelegd. Tijdens de besprekingen in 2023 heeft de commissie vooral aandacht gevraagd voor de terreininrichting: een groene omzoming in de scheg, een groene zone tussen de achtertuinen en de Nieuwpoortslaan, een natuurlijke, lage oever langs het water en de overgang tussen privé en openbaar. Helaas blijkt het om technische redenen niet mogelijk te zijn om een lage beschoeiing met een groene oever te realiseren in het plan. Dit betreurt de commissie ten zeerste omdat het niet aansluit op dat wat in de gemeente Waterland gebruikelijk is, namelijk lage natuurlijke groene oevers. Als geste wordt voorgesteld om langs de houten beschoeiing een florarol te plaatsen en een boenstoep toe te voegen als verwijzing naar het oude Monnickendam.

Nr.17 Visualisatie van de boenstoep aan de Nieuwpoortslaan. Gemeente Waterland

Ondersteunende activiteiten

De adviseurs van MOOI Noord-Holland doen meer dan hun werk in de gemeentelijke adviescommissies. Wij ondersteunen vrijwel alle gemeenten in Noord-Holland bij het behoud en de ontwikkeling van omgevingskwaliteit. Voor de gemeente Waterland hebben wij de volgende ondersteunende activiteiten uitgevoerd:

- Procesbegeleiding: in de gemeente Waterland is in het jaar 2023 voor de volgende projecten een commissielid aangewezen om als gemandateerde van de commissie deel te nemen in het kwaliteitsteam: het kwaliteitsteam Galgriet M'dam, het kwaliteitsteam voor de Dijkversterking van Marken en het kwaliteitsteam voor de KEBO-locatie in Broek in Waterland.
- In juni streek ONGEZOUTEN de hele dag neer in de gemeente Waterland, op de dijk in Uitdam. Aan de hand van expedities, lezingen en toekomstgesprekken ontstond ruimte voor inspiratie, kennisdeling en verbinding. Het programma van deze dag is in samenspraak met een werkgroep van inwoners uit Uitdam tot stand gekomen naar aanleiding van het Plekberaad dat in het najaar van 2022 werd georganiseerd.
- Diverse keren heeft een delegatie van de commissie een locatiebezoek gebracht om bijvoorbeeld de eventuele zichtbaarheid van zonnepanelen te beoordelen in de historische kernen van de gemeente Waterland.
- Bij de volgende bijeenkomsten georganiseerd door het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland waren medewerkers van de gemeente Waterland aanwezig: erfgoedteam Erfgoed en de transitie van het landelijk gebied en Archeologiebeleid, de Omgevingswet en het DSO.

Nr.18 ONGEZOUTEN op de dijk bij Uitdam. MOOI Noord-Holland

Hoe is het met?

Nr.19 Het nieuwe gemaal bij Monnickendam vanuit de lucht.
HHNK

Hoe is het met ?

De gemalen langs de Uitdammer Die en de Waterlandse Zeedijk

In 2023 zijn er twee nieuwe waterwerken gerealiseerd in de gemeente Waterland; het gemaal onder de N247 ten noorden van Monnickendam en het vernieuwde gemaal De Poel. Extreem weer, zware regenval, hogere temperaturen en perioden van droogte zullen in de toekomst steeds vaker voorkomen. De nieuw gerealiseerde gemalen hebben een grotere capaciteit en zorgen ervoor dat het poldergebied beter beschermd is tegen overstromingen. Met de bouw van de gemalen hoeven de polderdijken in het achterland in de toekomst minder snel versterkt te worden.

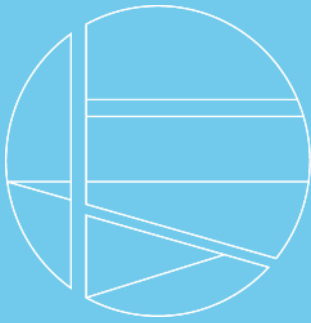
Het gemaal bij Monnickendam is niet alleen een civieltechnisch huzarenstukje, maar heeft ook een recreatieve functie gekregen door het halfronde uitkragende balkon aan de zijde van de Gouwzee. Bijzondere bijkomstigheid is dat tijdens de graafwerkzaamheden een bijna compleet zestiende-eeuwse uitwateringssluis is gevonden. Een unieke archeologische vondst die van groot historisch belang is voor de waterstaatkundige geschiedenis van Waterland en Noord-Holland.

Iets ten noorden van het huidige gemaal De Poel uit 1920 is een nieuw gemaal gerealiseerd. Belangrijkste ontwerpuitgangspunten waren de landschappelijke inpassing in de monumentale zeedijk en de herkenbaarheid van het gebouw als utilitair bouwwerk. Het gerealiseerde gemaal kenmerkt zich door twee schijven die gefixeerd in het landschap liggen en daarmee verwijzen naar de waterbeheersingsopgave. Tevens is er rekening gehouden met de flora en fauna en heeft het gemaal een vispassage zodat de vissen veilig

heen en weer kunnen zwemmen tussen de Gouwzee en de Poel wat bijdraagt aan het verbeteren van de visstand in het gebied. Gemaal de Poel is ingezonden voor de Arie Keppler Prijs 2024.

Nr. 20 Het nieuwe gemaal de Poel. Beentjes GWW

Evaluatie en aanbevelingen

Evaluatie en aanbevelingen

Als onafhankelijk adviseur dragen wij bij aan een goede omgevingskwaliteit in uw gemeente. Die zorg delen we samen met de initiatiefnemers en met u. Elk jaar bespreken we tijdens een evaluatiegesprek met de portefeuillehouder de belangrijkste ontwikkelingen binnen uw gemeente en formuleren we aandachtspunten voor de toekomst. Op 29 april 2024 vond dit jaarlijkse evaluatiegesprek plaats over het jaar 2023. De belangrijkste uitkomsten van dat gesprek zijn:

- De woningbouwopgave is een groot maatschappelijk vraagstuk en de nood is hoog. De gemeente vraagt de commissie om hier in haar wijze van adviseren rekenschap van te geven. De commissie geeft op haar beurt aan dat de woningbouwopgave vraagt om een vroegtijdige advisering ook in het licht van fabrieksmatig bouwen. Zorg dat de commissie betrokken is nog voordat er concrete plannen zijn uitgewerkt.
- De commissie wordt graag in een vroeg stadium betrokken bij de planbehandeling. Het instellen van kwaliteitsteams is een goede mogelijkheid om de commissie in een vroeg stadium bij een plan te betrekken, om het proces soepel te laten verlopen en het aantal planbehandelingen te beperken
- De commissie geeft aan graag een rol te vervullen in de kwaliteitsteams en zij heeft met de gemeentelijke projectleider afgesproken dat bij lokale projecten ook een burgerlid deelneemt aan het kwaliteitsteam.
- De gemeente werkt aan het herzien van het zonnepanelen beleid. Daartoe zijn conceptregels opgesteld die uitgaan van verschillende beschermingsregimes. De gemeenteraad heeft inmiddels besloten te kiezen voor de twee lichtste regimes.

Daarnaast werkt de gemeente Waterland aan een flyer met informatie over zonnepanelen.

- De commissie vraagt aandacht voor de instandhouding van beeldbepalende panden in de Verordening Fysieke Leefomgeving, dit lijkt niet goed te zijn overgenomen uit de Erfgoedverordening met als gevolg dat beeldbepalende panden gesloopt mogen worden. De commissie vraagt de gemeente dit aan te passen en een visie te formuleren over de beeldbepalende panden en inzicht te verkrijgen in de redenen waarom de panden deze status hebben gekregen.

Overige aanbevelingen door de commissie

De commissie Monumenten- en Welstandscommissie doet - vanuit haar ervaringen en inzichten - nog de volgende aanbevelingen:

- De commissie wijst net als vorig jaar op het belang van het thema 'wonen en waterveiligheid' en doet de aanbeveling om over dit onderwerp een integrale visie te ontwikkelen, mogelijk ook in samenwerking met andere gemeenten aan het IJsselmeer.
- De commissie merkt op dat het voor de inwoners van de gemeente Waterland vaak niet duidelijk is dat de commissie een onafhankelijke positie heeft. De commissie vraagt de gemeente haar inwoners hierover te informeren door duidelijk te maken wie de commissie is, wat zij doet en wat haar positie is. Bijvoorbeeld in het plaatselijke nieuwsblad en/of op de gemeentelijke website.
- De commissie vraagt aandacht voor het behoud van lage, natuurlijke en groene oevers en adviseert hiervoor criteria op te stellen.
- De Erfgoedverordening is overgegaan naar de Verordening Fysieke Leefomgeving, de commissie constateert echter dat met betrekking tot beeldbepalende panden alleen de regels ten aanzien van de aanwijzing van beeldbepalende panden zijn overgenomen, maar dat de regels ten aanzien van de instandhouding van beeldbepalende panden niet zijn overgenomen. Dit met de gedachte dat dit geregeld wordt in het omgevingsplan, dit is echter niet altijd het geval. De commissie uit haar zorgen. Het gevolg hiervan is namelijk dat beeldbepalende panden gesloopt mogen worden.
- Met de intrede van de Omgevingswet werken gemeenten aan nieuw instrumentarium op het gebied van een goede omgevingskwaliteit. Uw commissieleden hebben al ervaring met het ontwikkelen van nieuwe, minder gedetailleerde en op maatschappelijke doelen gebaseerde kaders. Graag stellen we deze knowhow ter beschikking.
- Verduurzaming en het klimaat zijn actuele thema's die steeds zichtbaarder en ingrijpender aanwezig zijn. De groeiende vraag naar zonnepanelen, warmtepompen en windmolens heeft impact op de bebouwde omgeving, maar ook veranderingen in gebruik van materialen (duurzaam geproduceerd en hernieuwbaar) en maatregelen voor de biodiversiteit brengen steeds nadrukkelijker veranderingen met zich mee. De invoering van de Omgevingswet is voor veel gemeenten een logisch moment om de nota's te vernieuwen. De meesten kiezen ervoor om de gelegenheid aan te grijpen als een kans om hier ook beleid op het gebied van duurzaamheid in op te nemen. In de gemeente Waterland zijn voor dergelijke ingrepen criteria opgenomen in de Nota

Uiterlijk van Bouwwerken. De commissie adviseert om actief aan de slag te gaan en na te denken over de gevolgen en inpasbaarheid van deze veranderingen bij het opstellen van bijvoorbeeld beeldkwaliteitsplannen en nota's. Uiteraard is de commissie bereid om mee te denken over het thema en te ondersteunen waar mogelijk.

- Veel gemeenten zijn aan het werk (oefenen) met de Omgevingstafel. Doet uw gemeente dit ook? Het is aanbevelingswaardig om een lid van de commissie hierbij aan te laten sluiten.
- Mochten er vragen zijn over de Omgevingswet, de rol van de commissie of bent u benieuwd naar onze werkzaamheden? U bent welkom om aan te sluiten bij onze vergaderingen, of wij komen graag bij u langs.
- Als u hulp nodig heeft op het vlak van beleid over erfgoed, dan kunt u contact opnemen met het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Hier proberen we waar het kan binnen bepaalde grenzen ondersteuning te bieden. Laat vooral weten wanneer hulp gewenst is.

Tot slot

Met dit jaarverslag geven we inzicht in de manier waarop de Monumenten- en Welstandscommissie Waterland de hand van de geldende beleidskaders adviseert over goede omgevingskwaliteit binnen uw gemeente. Dit is een doel waar wij ons graag voor inzetten en aan bijdragen. We doen dat zoveel mogelijk in het openbaar en in dialoog met betrokkenen.

De plannen in dit jaarverslag zijn slechts een greep uit de vele uiteenlopende plannen waarover de commissie dit jaar heeft mogen adviseren. Wij nodigen u van harte uit om in 2023 (digitaal) bij ons binnen te lopen en zelf te ervaren hoe boeiend en genuanceerd de advisering over omgevingskwaliteit is.

Nr. 21 De commissie op excursie door Broek in Waterland samen met de wethouder en enkele raadsladen. MOOI Noord-Holland

Colofon

Auteur

Renee Stroomer, secretaris Monumenten- en Welstandscommissie Waterland

Met bijdragen van

Bastiaan Gribling, voorzitter Monumenten- en Welstandscommissie Waterland

Anke Zeinstra, architectlid Monumenten- en Welstandscommissie Waterland

Jef Mühren, directeur MOOI Noord-Holland

Sanne van Zoest, communicatiemedewerker MOOI Noord-Holland

Bo Jonk, commissiesecretaris en projectmedewerker Erfgoed MOOI Noord-Holland

Waterland, april 2024

Basisontwerp

Funcke Creatieve Partners

Uitwerking

Peter Koomen

MOOI Noord-Holland adviseurs omgevingskwaliteit

Emmastraat 111

1814 DP Alkmaar

072-520 44 59

info@mooinoord-holland.nl

www.mooinoord-holland.nl

@MOOI_NH